

JUNI 1961 HÄFTE 6

*Social-
medicinsk
tidskrift*

TRETTIOÅTTONDE ÅRGÅNGEN

Demokrati och vetenskap

"Vetenskapen ersätter religionen i den sanna demokratin". Så menar åtskilliga. Andra anser — och kanske det är riktigare — att religionen är en kulturgren, som liksom övriga sådana har sin anvisade plats i samhället och sin rätt att försvara den. Den religiösa människan vet att en sådan schematisering endast kan göras av religiöst oerfarna. Det kan alltså inte bli någon debatt om detta, möjligen en inledning, ett försök som snart slutar i en resignerad axelryckning.

Den vetenskapliga forskningen seglar i förlig vind både i diktatur och demokrati. Tankefrihet och ogrumlad objektivitet är den sanna vetenskapens nödvändiga livsluft. Annars blir den falsk och parodisk. Exempel på politiskt dirigerad och förfalskad vetenskap finns att hämta från diktaturerna. Där värderas också arbetet och utövarna allt efter den fördel och glans som resultaten kan skänka åt den maktägande regimen, åt staten och den politiska doktrinen

I demokratiens hägn kan den fria forskningen frodas utan annan inskränkning än den som betingas av de materiella resursernas begränsning. Här öppnas möjligheter för en samhällsnyttig

dirigering av anslagen som ej heller en demokrati vill vara utan. Och resultaten, de objektiva och sakliga beskedet, kan tagas eller ratas allt efter det värde den politiska regimen tillmäter dem för sina syften.

Endast tankens heroer och vetenskapens snillen har kunnat arbeta relativt oberoende av materiella tillgångar. Einstein skapade ur eget geni och i ofattbar tankeskärpa för det fysiska kosmos en formel, som kan få plats på en tumnagel. Hans prioritet är inte ifrågasatt och hans auktoritet är monumental. Men han har aldrig kallats diktator ens i sin egen glasklara värld.

De flesta vetenskapare lägger sten vid sten i den komplicerade byggnad som sammanfattar vårt vetande inom tusentals forskningsområden. Lysande insatser blandas med enklare fynd av möda, men varje sten har sin signering. Och signaturen, som betecknar det personliga i insatsen, respekteras och redovisas av alla som arbetar i den vetenskapliga örtagården. Brott mot en sannfärdig redovisning av individuella prestationer föranleder inom den vetenskapliga världen det hårdaste straff — total utfrysning och nagling

mot en osynlig men fruktansvärd skampåle. I förhållande till demokratiens verksamhetsmöns- ter finner vi här en påtaglig motsättning. "Mång- väldet" innebär kollektivism och anonymitet. Auktoriteterna avskaffas och den enskildes prio- ritetsanspråk förvandlas till ett löjligt och för- mätet krav. Den enskildes insatser i organisatio- ner, kommittéer, utskott och utredningar utplå- nas med det beslut, som det parlamentariska or- ganet fattar. Inom denna värld finns inget prio- ritetsskydd annat än för reservanter. Många skulle där komma tillkorta om de ej lärt sig att konsumera och som egen insats föra fram andras idéer och resultat. De verkliga upphovsmännen har ingen Stimbevakning mot ett fortlöpande och sanktionerat utnyttjande i det demokratiska livet av deras idéer. Utan dessa skulle verksamheten gå under. Då professionella politiker balanserar mellan å ena sidan övertygelsen om att faktiskt följa demokratiens moraliska regler, å den andra sidan åter och åter för sig själva tvingas erkänna dess ofta dubbelbottnade och cyniska uttryck, kan det vara en lärdom och en lisa att något lära känna den vetenskapliga forskningens omut- liga och entydiga sanningskrav. Klyftan mellan de båda världarna kan knappast utfyllas men måste i gemensamt intresse kunna överbryggas.

Överenskommelse

mellan företrädare för inrikes- och civildeparte- menten samt för Landstingens centrala löne- nämnd och Sveriges läkarförbund angående pro- vinsialläkarnas anställnings- och avlöningsvillkor har preliminärt träffats. Därmed förväntas att den segslitna striden om taxor och andra förut- sättningar för provinsialläkarnas godkännande av landstingen som ny huvudman förts till ett slut. I de förhandlingar, som å andra sidan föres mellan statsmakterna och landstingsförbundet om överförandet innebär läkaröverenskommelsen ett starkt kort i den statliga sidans hand. Härtill har läkarparten medverkat utan att detta torde ha inverkat på förhandlingsresultatet för dem. Det är än så länge knappast möjligt att dra några säkra prognostiska slutsatser av det nya avtalet. Den nya organisationen skall träda i funktion först om ett och ett halvt år och efter proposition och beslut vid årets höstriksdag. Osäkerhet torde även i fortsättningen råda beträffande tjänstelä- karbanans attraktivitet. Ehuru med avtalet vissa vägar öppnats för en gynnsam utveckling kvar- står i fråga om läkarna den totala bundenhet i tjänsten som länge utgjort en stötesten för rekry- teringen.

SELEFA

tillhandahåller

Kir. instrument · Med. apparatur · Förbandsmaterial
Möbler · Skyltar · Stämplat · Blanketter · Trycksaker

Begär vårt "Förslag till läkarutrustning"

SELEFA SVERIGES LÄKARFÖRBUNDS FÖRSÄLJNINGS AB

Artillerigatan 24, Stockholm Ö - Tel. 63 06 10 (växel)

Avd.-kontor: Djäknegatan 17, Malmö C - Tel. 752 40 (växel)